

KADZIĆ (83) *vb impf*

a jasne.

inf kadzić (9). ◇ *praes 1 sg* kadzę (5) [w tym: -e (1)]. ◇ *2 sg* kadzisz (1). ◇ *3 sg* kadzi (4). ◇ *2 pl* kadzicie (6). ◇ *3 pl* kadzą (12). ◇ *praet 1 sg m* -em kadził (1). ◇ *3 sg m* kadził (5). ◇ *1 pl m pers* -chmy kadzili (1). ◇ *3 pl m pers* kadzili (10). *subst* kadziły (1). ◇ *fut 2 sg m* będziesz kadził (1). ◇ *3 sg m* będzie kadzić (3), kadzić będzie (1), będzie kadził (1) *RejAp*; będzie kadzić *BibRadz*; będzie kadzić : kadzić będzie *BudBib* (2 : 1). ◇ *2 pl m pers* kadzić będziecie (1). ◇ *imp 2 sg* kądź (1). ◇ *2 pl* kądźcie (1). ◇ *con 1 sg m* bych kadził (2). ◇ *2 sg m* byś kadził (1). ◇ *3 sg m* by kadził (5). ◇ *2 pl m pers* bychmy kadzili (1). ◇ *3 pl m pers* by kadzili (2). ◇ *impers praet* kadz(o)no (1). ◇ *part praes act* kadząc (7).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Palić pachnące rzeczy (głównie kadzidło) (83) :

a. Składając tym ofiarę błagalną lub dziękczynną; w kościele katolickim uświetniając ceremonie paleniem kadzidła; *lustrare divis Mącz*; *adolere Calep*; *tus adolere a. incendere, odores incendere, vaporare templum ture Cn* (60) : Kadząc w kościele na ołtarzu/ część a chwałę Bogu dawał/ yako sam Bog przez Moizelá był rozkazał. *KromRozm I N4v*; Teżci fye yemu widzyáło izeby abufus był/ iz káplani myeli fámi kádźić/ to yeft modłę Bogu dáwać. *KromRozm I N4v*; *KrowObr* 91v; *BibRadz* 2.Par 32/12, *Os* 4/13; *BielKron* 41; A (potym) złożył popy (z wrzędu) ktore byli poftánowili krolowie Iehudscy/ áby kádźili po wyźkach/ po gorach Iehudfkich *BudBib* 4.Reg 23/5, *Ex* 30/7, 8, 4.Reg 23/8, *Iudith* 9/1, 2.*Mach* 10/3; *LatHar* 686; *WujNT Luc* 1/9, s. 398.

kadzić co (5): Oto pogáni obrázy ftáwiáią/ wy takież ftáwiacie/ oto pogáni obrázy kádzą/ wy takież kádźicie? *KrowObr* 113v, 113, 113v, 119.

kadzić co [= czym] (1): Pomáżełz tedy nią [...] Ołtarz ná ktorým kadzić maż rzeczy wonne/ y ná ktorým będziełz palił offiáry *Leop Ex* 30/27.

kadzić komu, czemu (19): *KrowObr* 112v [2 r.], 113v; Thákze y po wśzytkich miáštách Iudfkich pobudował káplice/ áby kádźił Bogom cudzym [*ad suffiendum diis alienis*]/ wzrúfzájąc ku gniewu Pána Bogá oycow swoich. *BibRadz* 2Par 28/25; A dlá thego czynić będzie offiáry niewodowi fwemu/ á będzie kádźić liećiam swoim/ iz przez nie obfithego zyłku/ y hoynego pożywienia dostał. *BibRadz Hab* 1/16, 4.Reg 18/4, *Ier* 7/9, 11/17, *Os* 11/2; *Mącz* 200c; *RejAp* 54; *RejPos* 173, 342; y fpałá ie [*miasto*]/ y domy ná ktorých dachoch kádźili Báháłowi *BudBib Ier* 32/29, 2.Par 25/14, *Ier* 44/25; na káżdym mieyfcu/ imieniowi iego kádzą y offiáry fprawuią *CzechRozm* 120v; *CzechEp* 109, 191.

kadzić czym (7): *KromRozm II* 14v; *Leop* 3.Reg 9/25; Y fprawuią Pánu offiáry palone ná każdy zaránek y ná każdy wieczor/ kádząc rzeczámí wonnemi [*suffimentum aromatum*]/ y máiąc pokládne chleby ná ftole czyftym *BibRadz* 2Par 13/11; *BielKron* 38; Otoż ia też budować mam dom imieniowi Iehowy Bogá mego [...] izbych przed nim kádźił zioły wonnemi *BudBib* 2Par 2/4. Cf *Zwroty*.

kadzić przed kim (7): *KrowObr* 117v; *Leop* Z.Reg 9/25; *BibRadz* 1 Par 23/13; weźmi każdy fwoy kadzidlnik [...] nabrawłzy w nie ogniá włófciełz kádźidlá/ przed Pánem kádźicie/ á tám ktorego Pan bog obierze á obiáwi/ będzie v nas świętym. *BielKron* 41; *WujJudConf* 48v; *BudBib* 2.Par 2/4, 6.

W połączeniach szeregowych (6): ten naprzod Bałwany iáwnie do kościoła wprowadził/ przed nimi klękáć rozkazał/ świece ftáwiáć/ kádźić/ y chwalić. *KrowObr* 117v; Nie dzwoniłciem ia tám nic/ ni

kropił/ ni kądził/ Iednom ták mocną wiarę w íwym íercu włádził/ Ze to íeft Pan ták dobry/ á s íwego ízczyrego Miłofierdzya/ wyflucha kázdego wiernego. *RejWiz* 181v; Też tu nie mowi Prorok/ ktho będzie kurzył/ kropił/ kądził/ íwieczki ítháwiał/ do obrałkow íie obiecował/ íż będzie w obronie Páńńkiey *RejAp* 6v, 54; *RejPos* 173, 342.

W charakterystycznych połączeniach: kadzić Baalowi (3), bałwanom (bałwany) (2), bogom (3), imieniowi, krolowej, sieciam; obrazy kadzić (3); kadzić ogniem, rzeczami wonnemi (rzeczy wonne) (3), zioły wonnemi; kadzić przed Panem (3); kadzić na dachoch, ołtarzu, pagorkach (2), wyszkach (3); kadzić po wyszkach; kadzić w kościele (4).

Zwrot: »kadzić kadzenim« (1): Y będzie kądzić na nim Aharon kádzenim wonnych zioł [suffire faciet super illud] BudBib Ex 30/7.

»kadzić kądziłó« (1): Thuricremus, Nád czyni kádźidło palą/ kądzą. Mącz 455b.

»kadzić kurzeniem« (1): Y obrałem go ze włzech pokoleń Izraélowych íobie zá ofiárowniká áby przynófil ná ołtarz moy/ (y) áby kądził kurzeniem [ut suffiret thymiama] BudBib 1.Reg 2/28.

Szeregi: »kadzić, (i) ofiarować« = suffire et immolare PolAnt [szyk 3 : 3] (6): Lustrare divis, Bogom kádźić/ ofierować. Mącz 200c; Ták też vczyńił włzem żonom cudzoziemkam/ ktore kádziły y ofiárowály bogom íwoim. BudBib 3.Reg 11/8, 4.Reg 12/3, 15/35, 16/4; Calep 26a.

»świeczki stawiać i kadzić« (2): Abowiem ludzie przed onym Wężem klękáli/ y Swietzki mu ítáwiáli y kadzili mu KrowObr 112v, 112v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.].

b. *Owiewać, kierować na kogoś lub na coś dym; fumicare Mącz, Cn; suffire Calag, Calep; fumicare Arabico odore Mącz; fumificare, suffumigare Calep (23) : Calag 397a; Fumifico – Kadze, kurzę. Calep 440b; Suffitor – Ten ktori kadzi. Calep 1026b, 1026b, 1027b.*

kadzić czym (3): FalZioł I 9c; A íelli íeft mieyńce bágnífte/ Vczyń íyedzenie ná gorze/ od ziemię wyfoko/ á kądż ták częńto/ Lebiodką/ Miętka/ Kádźidłem/ Mirrą/ Íáłowcem/ żywica. SienLek 3. Cf Zwrot.

Zwrot: »kądźidłem kadzić« (1): Fumico idem ut fumicare arabico odore, Kádźidłem kádźić/ dym czinię kádźidłowy. Mącz 139b.

α. *Jako zabieg leczniczy (1) :*

Zwrot: »kadzić kadzeniem« (1): mazać y theż kadzić thakowym kadzeniem/ ktore k temu [porodzeniu] íey barzo pomoczne. FalZioł V 24.

β. *W religii chrześcijanskiej w celu oczyszczenia, odpędzenia złych mocy lub poświęcenia; februare Mącz (14) : Februo, Cziścię/ Chędożę/ kądżę. Mącz 120b, 2b.*

kadzić co (4): KromRozm I A4v; KrowObr 104; RejAp 6v; y maiąc złotą kądzielnicę/ w Biskupim vbierze obchodził y kądził wízytkie ołtarze SkarŻyw 570.

kadzić komu (5): Iuż mu [bogaczowi] íwiecą chociaý nie widzi/ dzwonią chociaý nie íłyfzy/ konie mu wodzą chociaý nie chodzi/ kądzą mu chociaý nie czuie. RejPos 243. Cf kadzić komu pod co, Zwrot.

kadzić komu pod co (2): Czemu księdzu we mńzą pod podółek kądżę. CzechEp 191 marg, 191.

W połączeniach szeregowych (3): (marg) Ołtarzá poświęcanie. (–) Tákże około Ołtarzá/ íiedmkroc chodźicie w koło/ kropićie/ kádźicie/ y krzyżyki ná Ołtarzu tzyńiąc mowicie. KrowObr 101, 101v; RejAp 6v.

Zwrot: »[komu] pod nosem kadzić« (2): A gdy syę wfformie władzý To mu pop pod nofem kadzý
A drugi mu łeb napjłkał To już wśytek otpułth zyłkał *RejKup* r8v, 15v.

Szeregi:»kropić, (i) kadzić« (2): *RejKup* c6; Támże potym tę ziemię kropicie/ y kádziacie/ y dla
tego ią fwięconą zowiecie *KrowObr* 104. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»kurzyć abo kadzić« (1): zá tym co mýzy/ klęknąwśzy/ podołek mu podniośzą y pod on podołek
kurzą ábo kádzą. *CzechEp* 191.

2. [*Smrodzić, puszczać wiatry:* Skoro łie iuż pies názłopie/ Zámkni go w zákrytey łzopie. Iuż
mu zdrowśza niż w izbie pościel przed szorśtynem: Czy lepiej że pies kádzi/ á Pan zlewa winem?
BielawMyśl B3 (*Linde*).]

Synonimy: **1. b.** kurzyć; **2.** bździć, pierdzieć.

Formacje współrdzenne: kadzić się, okadzić, podkadzić, pokadzić, wykadzić, zakadzić; obkadzać,
okadzać.

Cf **KADZĄCY, KADZENIE, KADZONY**

ZCh